

Історична доля українського національного костюма

Історія костюма – найправдивіше дзеркало, що відображає ціннісні орієнтації історичної доби, сутність соціального й індивідуального характеру особистості. Українське вбрання як яскраве і самобутнє історико-культурне явище є красномовним виразником національної ідентичності й разом з мовою, побутовими традиціями та віруваннями творить величну історію українського народу.

Саме в доісторичні часи, з появою і вдосконаленням ткацької справи, заклалися першооснови конструктивного крою одягу місцевого населення, пристосованого до умов життя і способу господарювання. Матріархальні традиції, пов'язані з родючістю та оберегами, створили візуальну знаково-символічну інтерпретацію явищ природи. Так з'явилося орнаментальне мистецтво декорування предметів побуту й одягу.

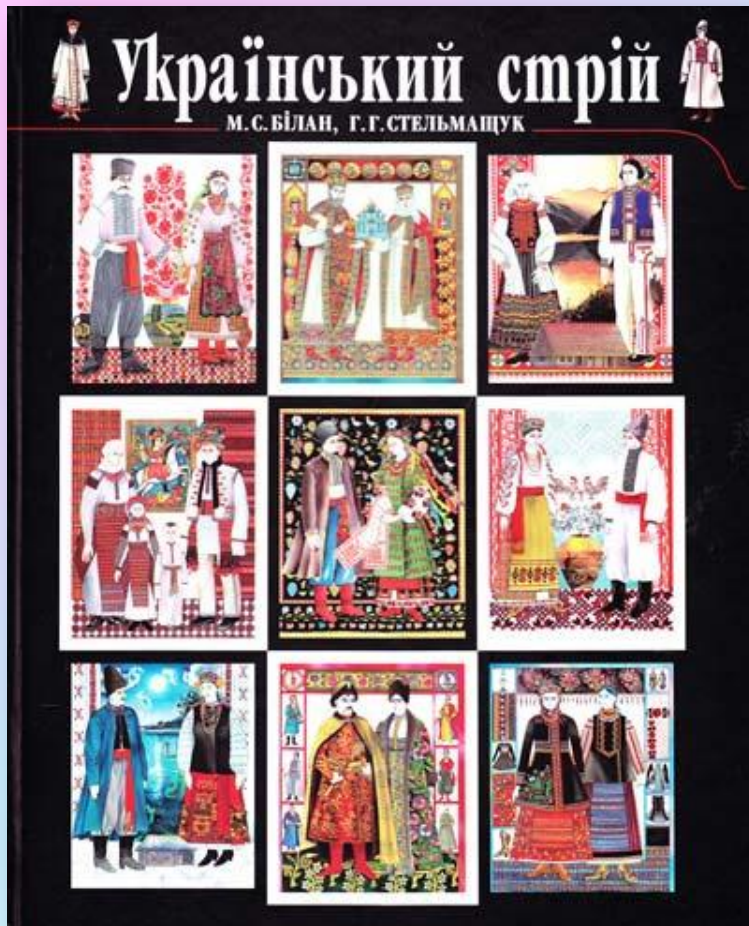
Традиційний український одяг

Характерні риси вбрання українців:

- ❖ простота фасону, в якому поєднуються краса та практичність;
- ❖ оздоблення великою кількістю яскравих декоративних елементів;
- ❖ використання лише натуральних тканин;
- ❖ гармонійне доповнення вбрання оригінальними аксесуарами.

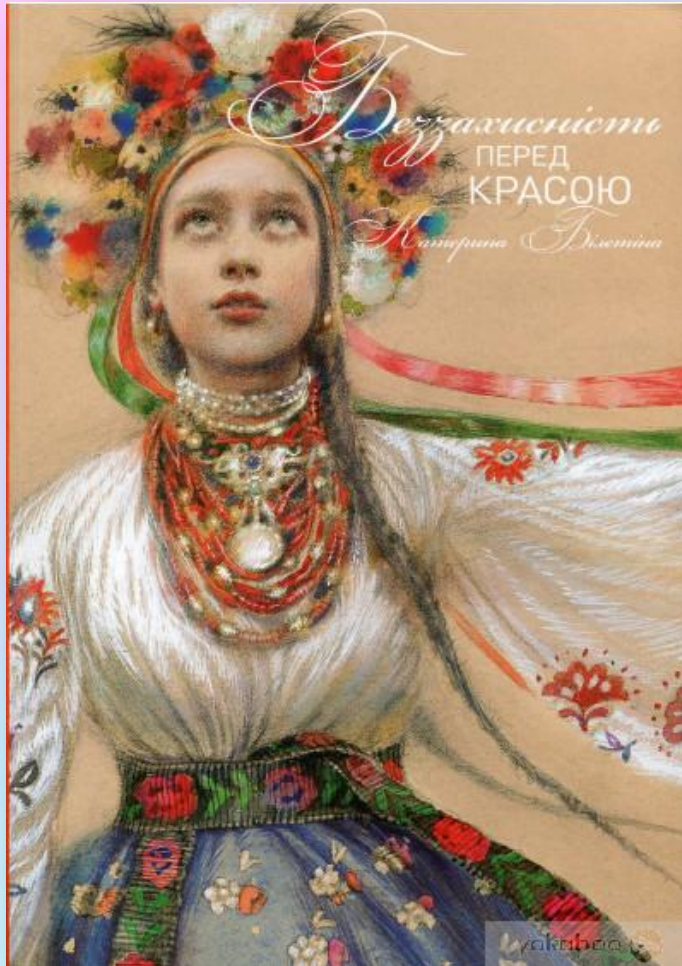

Білан, М. С. Український стрій / М. С. Білан, Г. Г. Стельмахук. – Львів : Фенікс, 2000. – 325 с., іл.

На джерельному і фактологічному матеріалі представлено шлях формування і побутування українського традиційного строю від найдавніших часів до XX ст. Розглянуто комплекси строїв усіх етнографічних регіонів України та зв'язок строю із духовним життям народу. Додано короткий словник народної одягової термінології та список літератури про одяг.

Білетіна, В. Беззахисність перед красою / В. Білетіна. – Київ : Родовід, 2016. – 87 с., іл.

У книзі представлене традиційне українське вбрання в поєднанні з жіночими портретами, в яких ми пізнаємо наших сучасниць.

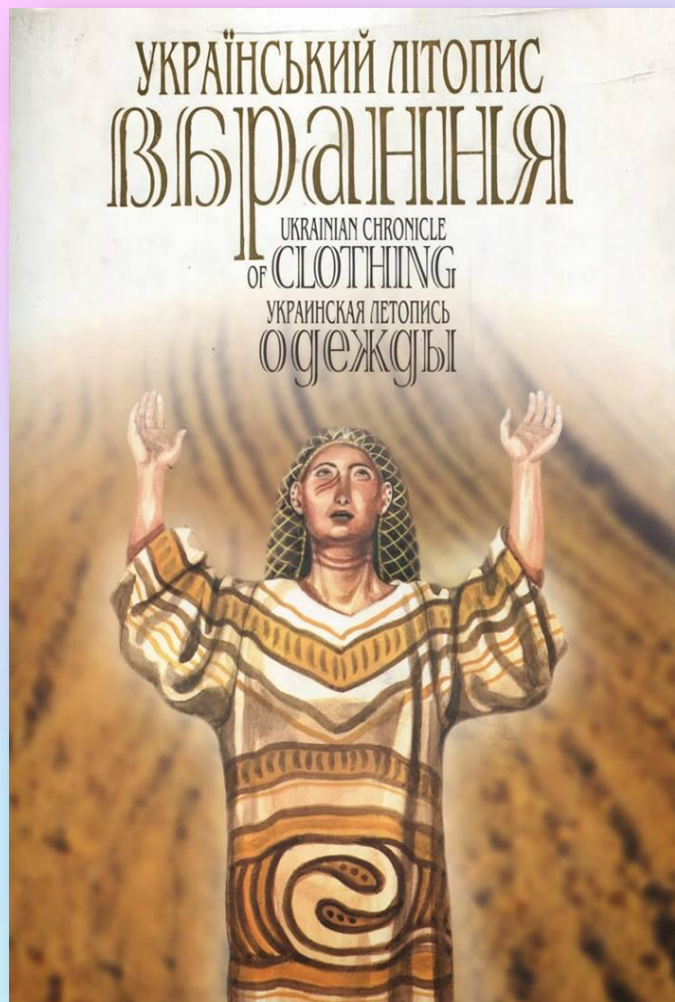
Картини допоможуть зрозуміти й сприйняти народний костюм як органічну частину нашого буття, як ключ до розуміння себе і свого місця у складному і різноманітному світі.

Васіна, З. О. Українське народне вбрання / З. О. Васіна. – Київ : Мистецтво, 2020. – 71 с., іл.

У книзі в яскравих образах відома українська художниця й дослідниця українського історичного костюма відтворила автентику українського вбрання представників усіх верств населення, виявила характерні особливості крою костюмів, їхнього оздоблення й декорування. Акцентуючи увагу на розмаїтті, красі й практичності одягу, яке увібрало в себе тенденції культури пращурів, авторка наголошує на унікальності феномена духовної й матеріальної спадщини на теренах України.

Васіна, З. О. Український літопис вбрання : науково-художні реконструкції. Т. 1. 11000 років до н. е. – XIII ст. н. е. / З. О. Васіна. – Київ : Мистецтво, 2003. – 448 с., іл.

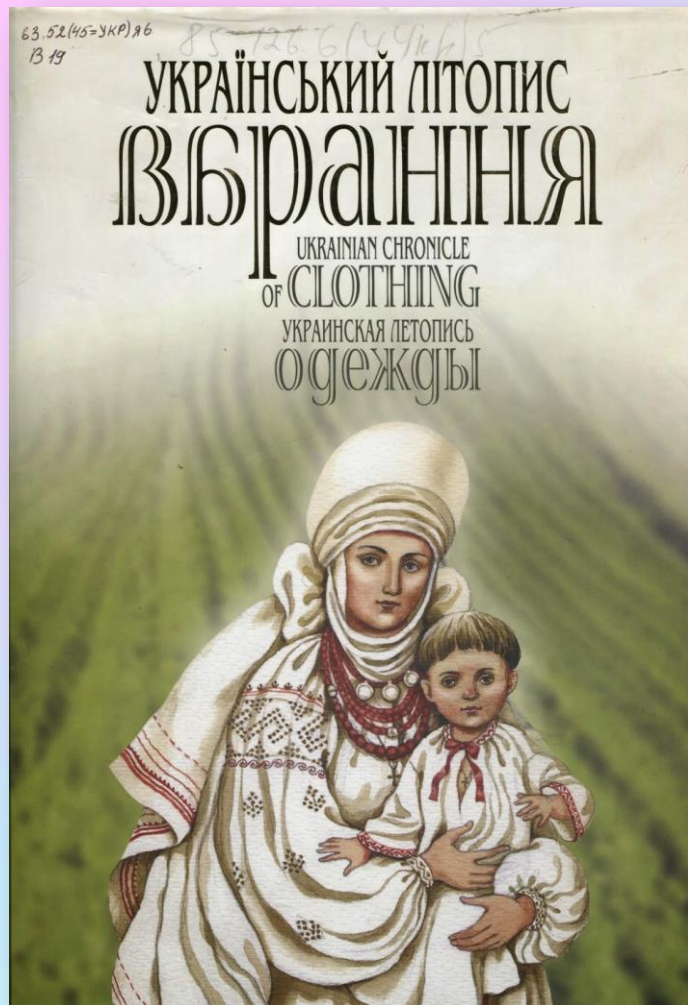

Книга-альбом охоплює період понад десять тисяч років, є унікальним поєднанням науково-художніх досліджень історії одягу племен і народів, які проживали на теренах сучасної України з доби пізнього палеоліту до часів Київської Русі.

В художніх образах автор відтворила еволюцію вбрання різного призначення, характерні особливості його крою, оздоблення, декорування тощо.

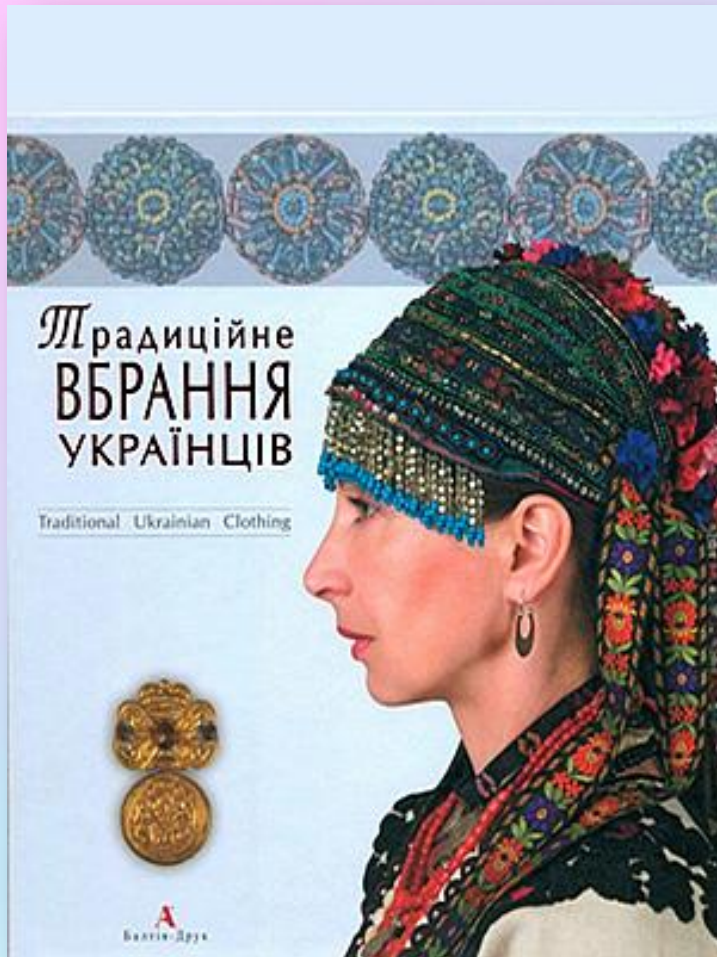
Книга-альбом є новим словом в українській та світовій культурі.

Васіна, З. О. Український літопис вбрання : науково-художні реконструкції. Т. 2. XIII – початок XX ст. / З. О. Васіна. – Київ : Мистецтво, 2006. – 448 с., іл.

Другий том розкриває історичний розвиток національного одягу в Україні з XIII і до початку XX століття. У яскравих художніх образах відтворені комплекси вбрання усіх верств населення: духівництва, козацтва, дворянства, а також міщан, городян та селян різних регіонів України. Акцентуючи увагу на розмаїтості одягу, автор досліджує процеси формування українського костюма.

Косміна, О. Ю. Традиційне вбрання українців. Т. 1 / Ю. О. Косміна. – Київ : Балтія-Друк, 2008. – 159 с., іл.

Видання знайомить читача з оригінальними зразками традиційного вбрання українців кінця XIX – початку XX ст., що зберігаються в музеях Києва, Харкова, Львова, Чернігова, Вінниці, Запоріжжя, Переяслава-Хмельницького і приватних колекціях.

Альбом містить інформацію про регіональні особливості українських строїв, змінює сталі стереотипи, демонструючи український національний одяг в усьому його багатстві та розмаїтті.

Косміна, О. Ю. Традиційне вбрання українців. Т. 2 / Ю. О. Космін . – Київ : Балтія-Друк, 2012. – 160 с., іл.

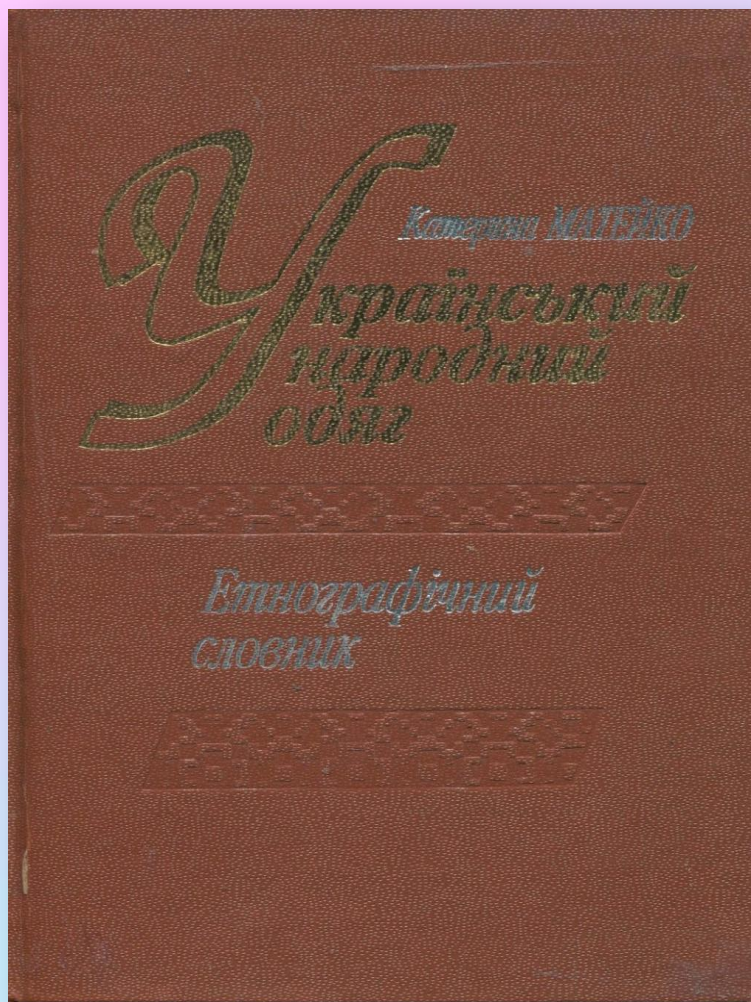

Книга містить інформацію історико-етнографічного та краєзнавчого характеру, зокрема, особливу увагу зосереджено на художніх особливостях і символічному наповненні елементів народного строю.

Текст видання супроводжує словничок термінів, що відображають реалії народного побуту початку ХХ ст., широко вживані свого часу, проте сьогодні, на жаль, відомі лише вузькому колу фахівців.

Матейко К. Український народний одяг : етнографічний словник. – Київ : Наук. думка, 1996. – 195 с.

У книзі представлений цікавий етнографічний матеріал з питань термінології українського традиційного одягу кінця ХІХ – початку ХХ століття. Словникова частина видання засвідчує багатство народно-побутової лексики, широкі етнокультурні взаємозв'язки українців з сусідніми народами.

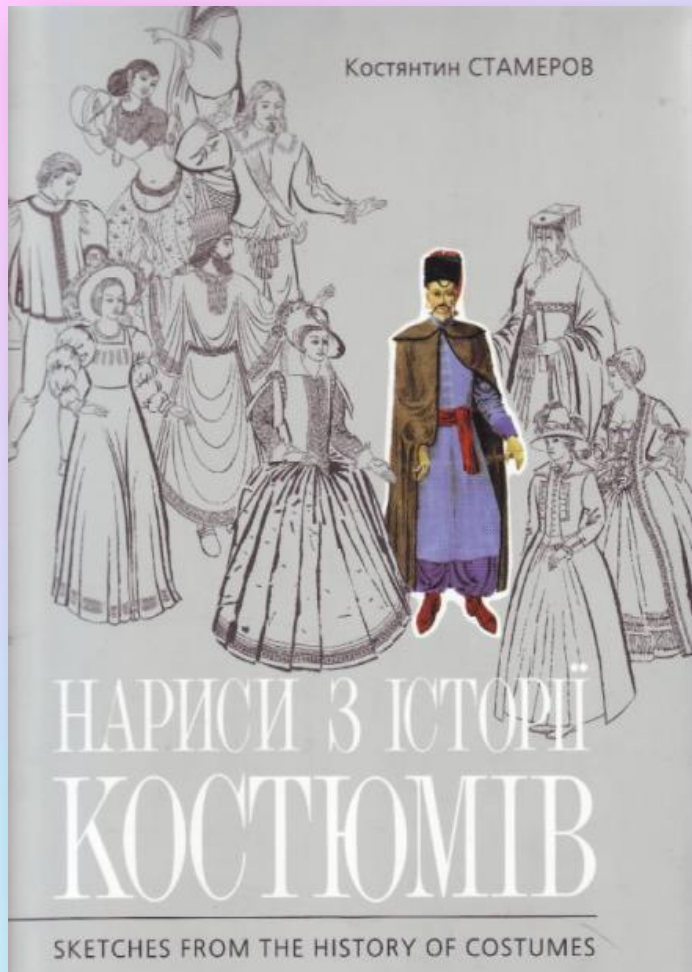

Ніколаєва, Т. О. Історія українського костюма / Т. О. Ніколаєва. – Київ : Либідь, 1996. – 176 с., іл.

У книзі висвітлюються витoki традиційного українського костюма, його багатовікова історія, тісно пов'язана з процесом розвитку української спільноти. Представлене широке розмаїття народного вбрання відповідно до історико-етнографічних регіонів України, детально розглядаються його численні компоненти та прийоми оздоблення.

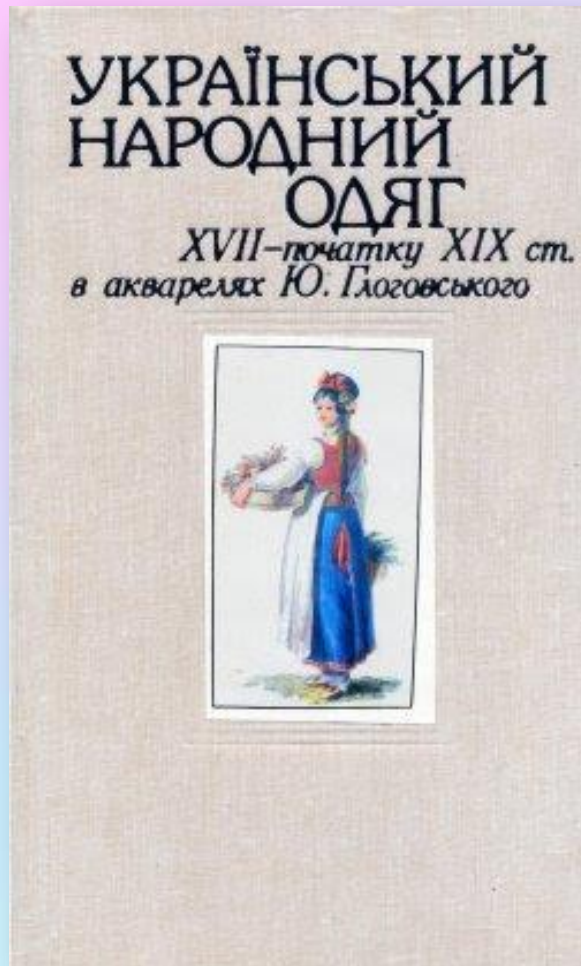

Стамеров, К. К. Нариси з історії костюмів / К. К. Стамеров. – Київ : Мистецтво, 2007. – 432 с., іл.

Книга містить короткий систематизований й узагальнений огляд костюмів народів світу та України від найдавніших часів до початку ХХ століття. Автор не лише подав загальні відомості про костюми, а й познайомив з основними силуетами, особливостями крою, тканинами, головними уборами, зачісками, прикрасами й різноманітними складовими костюма на кожному етапі його розвитку.

Український народний одяг XVII – початку XIX ст. в акварелях Ю. Глоговського / авт.-упоряд.: Д. П. Кривавич, Г. Г. Стельмахук. – Київ : Наук. думка, 1988. – 228 с., іл.

Видання базується на малюнках українського народного одягу з колекції акварелей львівського художника і архітектора XVII – початку XIX ст. Юрія Глоговського. Українській тематиці в колекції присвячено більше 350 сюжетів, кращі з них вміщені в даній книзі. Це замальовка костюмів, етнографічно-побутових сцен з життя населення.

Авторами здійснено наукову характеристику представлених зразків народного одягу, показано історичні та естетичні основи його розвитку, висвітлено культурно-художнє життя Львова.

Українські прикраси

Жінки ніколи не відмовляються від прикрас. Адже це ще одна можливість підкреслити свою вроду, чарівність і неповторність. Прикраси також є магічними засобами захисту та оберегами. Віра у «добрі» речі, здатні принести удачу, йде з давніх часів і зберігається до нашого часу.

Творчий хист українських жінок, їхнє прагнення до краси та вміння надати вжитковим речам глибокого мистецького змісту яскраво проявили себе в пошитті та декоруванні традиційного вбрання, передовсім святкового. Яскравим та художньо-виразним доповненням вбрання виступали прикраси, що організовували його декоративні засоби в єдине ціле, надавали композиційної завершеності.

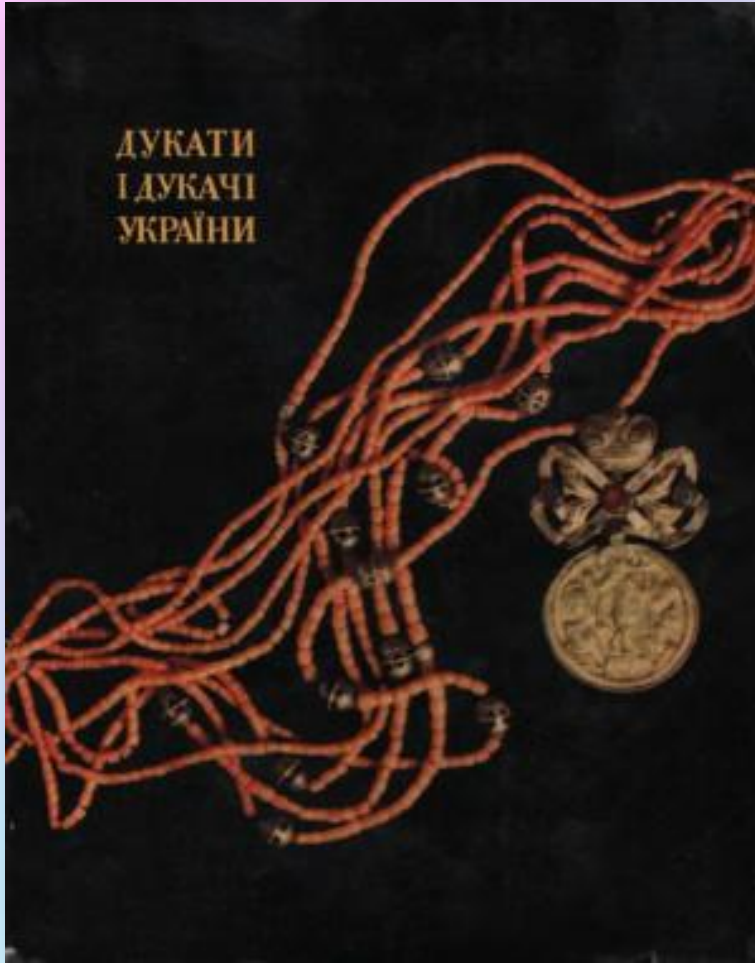
Українські жіночі прикраси об'єднують в собі вироби з різних за характером матеріалів і мають спільне функціональне призначення в ансамблі вбрання. Вони представляють досягнення різних художніх ремесел і промислів – обробки металів, каменів, виробництва скла, ткацтва, вишивки, а також різноманітного домашнього рукоділля.

Врочинська, Г. Українські народні жіночі прикраси ХІХ – початку ХХ століть. В 2 ч. / Г. Врочинська. – Київ : Родовід, 2015. – 107с., іл.

У книзі вперше реалізовано спробу всебічного висвітлення українських народних жіночих прикрас ХІХ – початку ХХ століть. Перша частина книги розглядає художні особливості прикрас, друга частина містить інформацію про прикраси в регіональних комплексах вбрання.

Спаський, І. Г. Дукати і дукачі України. Історико-нумізматичне дослідження / І. Г. Спаський. – Київ : Наук. думка, 1970. – 150 с., іл.

Дукач – металева, часто визолочена нагрудна прикраса, характерна деталь українського жіночого вбрання, один з видів художніх виробів місцевих народних ювелірів.

Монографія вперше науково висвітлює важливу галузь української художньої творчості – виробництво дукачів. Головна частина книги – історична систематизація дукатів-дукачів.

Народне вбрання у наші дні

Етнічний стиль в одязі залишається популярним серед українських модниць і дає масу можливостей для самовираження. Він оригінальний, самобутній і багатогранний.

Етнічний одяг відтворює риси національного костюма. Як правило, він багато прикрашений вишивкою, різними декоративними елементами і своєрідними принтами. І якщо в далекому минулому одяг служив лише способом захисту від вітру або спеки, то тепер, крім практичної цінності, він знайшов ще й культурну.

Сучасна мода немислима без етнічного стилю, адже саме ним щорічно надихаються сотні дизайнерів, щоб додати у свої колекції щось особливе і унікальне. Як не парадоксально, повернення до фольклору та історії зараз привносить колосальну новизну і різноманітність в індустрію моди.

Серед різноманіття моделей можна виділити основні напрямки. *Повсякденні сукні в українському стилі.* Відмінність такого наряду в унікальному поєднанні простоти крою, жіночності і легкому декорі у вигляді вишивки тільки на манжетах рукавів або комірі.

Трикотажний одяг з етнічними мотивами – комфортне, буденне вбрання з нотками патріотизму. У більшості випадків це футболки, сукні, оздоблені в області грудей українським орнаментом, а на комірці і манжетах – тасьмою чи вишивкою.

Таке українське національне вбрання, окрім імітації вишивки, може бути прикрашене державною символікою, наприклад, зображенням прапора, тризуба, гербів українських міст, козака з оселедцем тощо.

Вечірня, весільна або сукня на випускний з вишивкою.
Найбільш вишуканий крій, дорога натуральна тканина і щедра вишивка гладдю, атласними стрічками або блискучим бісером. Таке вбрання не залишиться непоміченим, так як є вмілим і контрастним поєднанням сучасного стилю і національних українських традицій.

Мельник, М. Т. Індустрія моди / М. Т. Мельник. – Київ : Ліра-К, 2017. – 264 с.

У книзі розглядається мода як окрема сфера діяльності, даються визначення основних фешн-понять, описується структура індустрії моди та особливості функціонування фешн-підприємств, аналізуються процеси виробництва й поширення моди.

Видання призначене для спеціалістів, студентів, аспірантів, викладачів у галузі моди й дизайну, усіх, кого цікавлять питання, пов'язані з бізнесовими та мистецькими аспектами моди.

Мельник, М. Т. Використання елементів традиційного українського костюма при створенні фешн-колекцій [Електронний ресурс] / М. Т. Мельник // Питання культурології . – 2011. – Вип. 27. – С. 228-234. - Режим доступа : https://modoslav.blogspot.com/2012/08/blog-post_21.html, вільний (дата звернення: 20.12.2021). – Назва з екрана.

У статті автор, кандидат мистецтвознавства, доцент розглядає принципи створення сезонних колекцій модного одягу з використанням елементів традиційного українського вбрання. Аналізує етнічний напрямок фешн-дизайну в колекціях українських дизайнерів та світових брендів.

У сучасному суспільстві мода виконує специфічні, притаманні тільки їй функції: впроваджує одноманітність культурних зразків, впорядковує перехід від минулого до майбутнього, підтримує інновативний характер культури, змінює престижність об'єктів тощо. Завдяки цьому вона може впливати на сприйняття, збереження та популяризацію національних традицій.

На сучасному етапі традиція, проходячи через фільтр індивідуальної свідомості митця та адаптуючись до вимог часу, перетворюється на нову художню якість, що втілює народну філософію, розуміння доцільності й краси.

За такими принципами працюють Л. Пустовіт, О. Караванська, Р. Богуцька, І. Каравай, В. Краснова, З. Ліхачова та багато інших українських дизайнерів, які збагачують світові тенденції моди використанням національних традиційних компонентів.

Дизайнер Лілія Пустовіт

Лілія Пустовіт у своїх колекціях любить „шукати спільні культурні корені різних народів“. В основі її стилю - принципи композиційної побудови і крою традиційного українського костюма, які мисткиня поєднує з мінімалістичними, урбаністичними формами та геометрично чіткими силуетами. Свої роботи у різні роки вона органічно збагачувала актуальними східними мотивами, елементами панківської субкультури чи американського спортивного стилю.

Дизайнер Оксана Караванська

Львів'янка Оксана Караванська дуже тонко відчуває енергетику української культури, однак її колекції далекі від прямого етнографізму. Вона органічно „переплітає“ циганщину, гуцульські та галицькі мотиви, пасхальні писанки та автентичну кераміку. В'язання, вишивка, бісерне плетиво, стьобані вручну тканини стають у неї природними елементами сучасних ансамблів, надаючи їм унікальності та „штучності“, дуже цінної в епоху масового виробництва.

Дизайнер Роксолана Богуцька

Роксолана Богуцька уміло поєднує етніку й сучасність: оздоблює свої творіння вишивкою шовком чи бісером, розписом, інкрустаціями, використовуючи при цьому найновіші матеріали й технології. Незмінними елементами її стилю є шкіряні „мережива“, виконані за допомогою лазерної різки, різьблені з товстої шкіри аксесуари. В її виробках завжди відчувається вплив гуцульських мотивів. Особливе місце у творчості Богуцької посідає вишиванка, яку вона щоразу стилізує відповідно до останніх тенденцій.

Дизайнер Зінаїда Ліхачова

Концептуальною основою творчості Зінаїди Ліхачової є «етномодерн», з яким дизайнер дебютувала на Оксфордському тижні моди у 2010 р. Особливістю дизайнерської інтерпретації цього стилю є принти, засновані на древній орнаменталістиці, але заломлені через призму сучасного мистецтва. Її колекції однаково успішно демонструються як на мистецьких виставках та фестивалях, так і на тижнях моди.

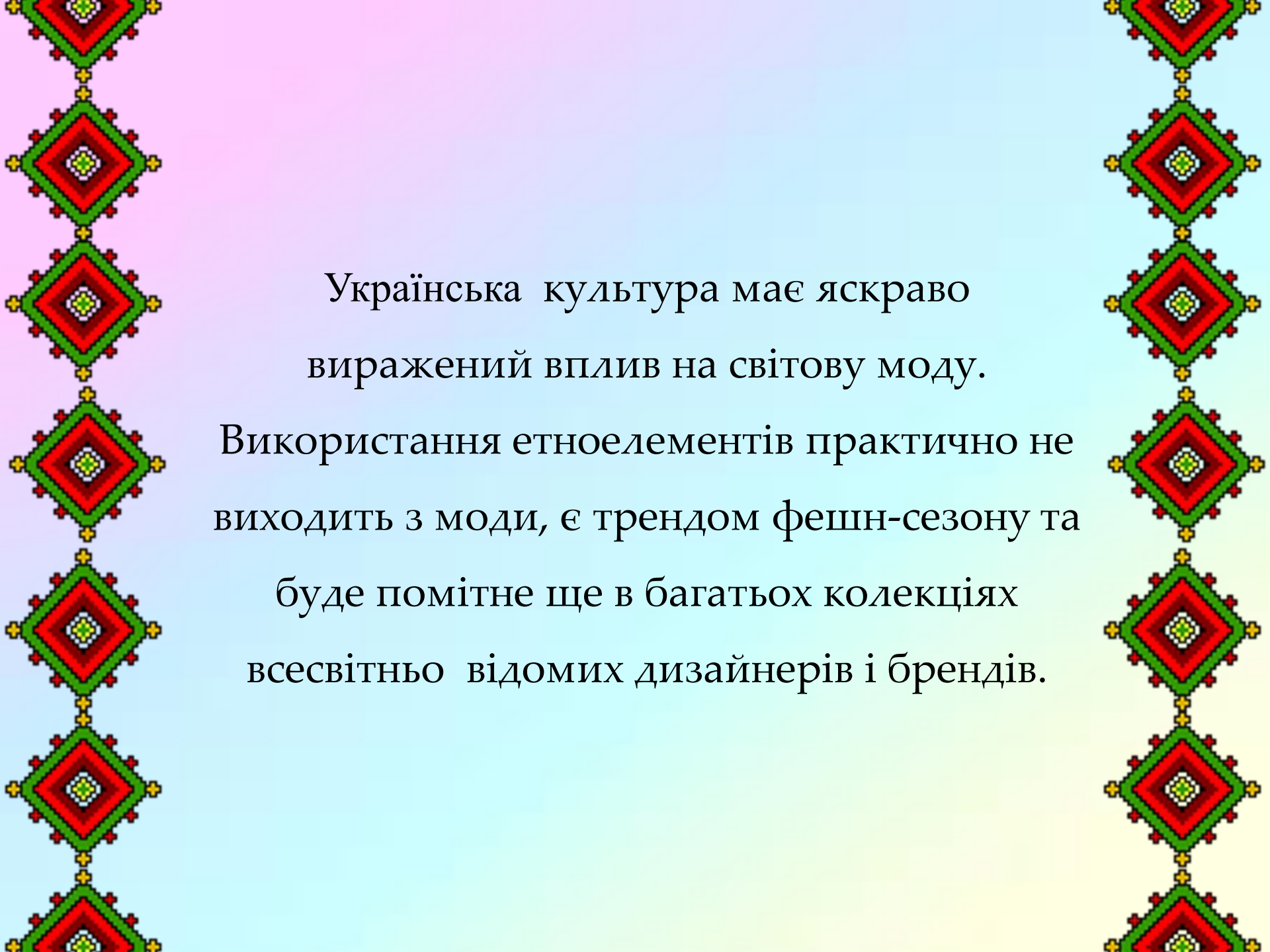
Дизайнер Ірина Каравай

Ірина Каравай часто використовує у своїх моделях елементи українського народного одягу (перш за все фактуру тканин та деталі), але робить це настільки витончено, що етнічні мотиви майже не помітні і виглядають, швидше авангардними, ніж традиційними.

Дизайнер Вікторія Краснова

Вікторія Краснова досягла успіху завдяки власному оригінальному стилю, який поєднав стриману елегантність, елементи традиційного українського крою, оздоблення та кольорових сполучень з високою якістю матеріалів і технологій. Графічно чіткі силуети вона прикрашає вставками, що імітують вишивку, стрічками, накладеними на лінії швів, вишивками, гаптуванням, аплікаціями.

Українська культура має яскраво
виражений вплив на світову моду.

Використання етноелементів практично не
виходить з моди, є трендом фешн-сезону та
буде помітне ще в багатьох колекціях
всесвітньо відомих дизайнерів і брендів.

**Запрошуємо ознайомитися
з представленими виданнями у Миколаївській
обласній універсальній
науковій бібліотеці
(м. Миколаїв, вул. Московська, 9).**

